

2:6 e.a. pl.)
1:4:2; Titus
(1 Tim. 1:4;
even) van ge-
ouden, en te
f zich van de
nat terugtrek-
kerken moel-
t: 17; 16:10;
1 Tim. 1:3);
hoogde Chris-
mermeerdering
ragen (Matth.
ouw der kerk
ena Epheze 4
aring) omvat,
en zoolang er
orden (Epheze
erken gesticht
ng het Evan-
redikt (Matth.
lath. 28:20).
J. FRANCKE.

OOT, No. 26

"?

tellen, dat het
er? Tenminste
id in slaap valt
e 't verhaaltje.
leuks gelezen.

ar 1947, in de
che handschri-
is op brilliante
jken tijd of uit
umen".
ruk, misschien
it er glatte in
ristus' vertoef

tot vrijmaking
reformatie dus,
m plegen som-
oproep het be-
delden als: het
aar loopen. Er
maar wijsheid

commentaar op
de figuur van
ke rol. Tegen-
Die heet: de
rechtigheid".
aël. Want de
neer. Maar nu
ter" overgeven
rom? Om zijn
eld. Die komt
Hieronymus is
le van de Maso-
g. Het schijnt
dezen pas op-
lök zij worden
straf bedreigd,
teeling tusschen
raar".
n, al een „ge-

zonden en om
olk over? Aan
's profetie als
tijd schijnt —
tilicium Kittin-
ng te zijn ge-
verraars"; zoo-
s geworden het
den naam van
n Septuaginta-
„schepen der
ders: Grieken)
Italië, op Ez.

, d.w.z. in be-
toestanden in
17), men heeft
ur Habakkuk's
ofetie.

len bondsregel:
die uitspraak,
n bij hem niet
estial priesters;
voor die bood-

eert u toch, en
krijgen we den
shenk des Hee-
priesters". Ze

den Menschen-
Maar Israëls
oël stelt tegen-
an den Leeraar
maar de kleer-
ers straks van
oof: ze hebben

nog pas Kafafas zijn kleeren zien scheuren, maar weig-
ren het hant te scheuren; ze zijn doof. Ze geven den
Heiland, die den rechtvaardige door het geloof doet leven,
over aan „Edom", aan „de Kittiers" („Chaldeëen"), d.w.z.
aan Rome. Pontius Pilatus is zoo'n „Kittier"; de bijbel
schrijft geen aardrijkskundesje, als hij van „Edomie-
ten", „Kittiers", „Hethieten", „Amorieten" rept. Hij be-
doelt met die namen een geestelijke typeering te geven.
Daarom heeten soms Romeinen „Kittiers". En daarom
heeten priesters, die met de „Kittiers" in bond den Lee-
raar der gerechtigheid gaan slaan, „slechte priesters".
Want ze hooren niet het Woord van den Leeraar der Ge-
rechtigheid: ze zijn „slechte priesters". Een deksel ligt
op hun aangezicht: niet maar in het lezen van het Oude
Testament, doch ook zelfs in de litteratuur van de pseu-
depipten. De slechte priester loopt naar de „Romeinen"
over: het evangelie van rechtvaardigheid door het geloof
is den Jood, dien slechte-priester-zoon, de „ergeruis"
(1 Cor. 2).

Dit is voor Israëls priesterschap de ondergang ge-
weest: twisten tegen hun eigen Leeraar der gerechtig-
heid ten overstaan zelfs van de „Kittiers" uit Rome. Zij
allen zijn verraders; en Judas is hun aller slechte broeder.

Heb jij het al begrepen, waarom ik dit een „leuk",
d.w.z. leerzaam, illustratief, trekje vond in dien pas op-
gegraven commentaar op Habakkuk? Het is me hierom
te doen: als tusschen „priester" en „leeraar" de hand
verbroken wordt, dan worden de „priesters" slecht. Dan
gaan ze naar de schapen slaan. Dan krijg je priesters als
machthebbers. Maar omdat ze den „Leeraar" laten voor
wat hij is, worden ze blinde leidlieden. Dat is wat anders
dan blinde paarden. Ze leiden nog terdege: ze blijven soms
razend knappe kerels, fijne diplomaten, je kunt de porse-
leinkast best aan hun zorgen toebetrouwen. Ze zien veel.
Alleen maar: werkelijk zien, dat willen ze niet. Blinde
leidlieden, geen blinde paarden. Geen pees is hun door-
gesneden: ze kunnen meê in elke race. Maar ze hebben
den sleutel, dat is: de kennis, weggenomen. Nu kunnen
ze niet meer ingaan. En anderen verhinderen ze in te
gaan. Anderen verhinderen, dat is wel heelmaal: slechte
priester zijn.

In de messiaansche eeuw is wel eens de meening ver-
breid onder de Joden, dat de opkomst van Rome's we-
reldmacht (de Kittiers!) in den grond der zaak een ge-
volg was van Israëls zonde.

Wie denkt hier niet aan de „Klaagliederen van Jeremia"
? Daar wordt, b.v. hoofdstuk 4:13-16 en 20, de
zonde der priesters (en profeten) gezien als een der
voornaamste redenen van de over Israël gekomen ellende.

En, even sterk als daar worden juist ook die priesters
gehekeld in de z.g. „Psalmen van Salomo", een geschrift,
welbekend in de dagen van Christus' verblijf op aarde.
Die „Psalmen" die klagen eveneens over de zonden juist
van de priesters. Maar dan wordt juist tegenover de
duistere figuur van den ontrouwen volksleider naar de
lichtende gestalte van den „Kurius Christos", d.w.z. den
„Heere Christus" (of den „Christos Kuriou", den „Chris-
tus des Heeren") hingewezen met den vinger van de
hoop: deze heet althans de Koning. De Messias heet
„Christus de Heere" (Christos Kurius); dat heeft onze
Heiland van zichzelf gezegd. De Messias kan vragen:
„wie van u kan van Mij een zonde bewijzen?"; ook dat
heeft de Nazarener voor zichzelf gevraagd. Messias zou
zijn: machtig in woord en werk; is ook dat niet van onzen
Heiland verzekerd? (Joh. 8:46, vgl. Hand. 2:22).

Ja, de „slechte priesters", die hun eigen Leeraar der
gerechtigheid aan de „Kittiers" kwamen uitleveren, zij
kenden die klaagliederen wel; ze kenden ook die dusge-
naamde Psalmen van Salomo wel. Die bundel psalmen,
die niet in een zeker boerenbedrog, maar ter eere van
Salomo door een meer gebruikelijke litteraire figuur
op Salomo's naam gezet was, kwam nog wel uit de
kringen van farizeeuwse leeraars. Maar ze hadden den
sleutel, de kennis aangaande „den" Leeraar der gerech-
tigheid, weggenomen. Ze wisten dat de Messias, gelijk dit
laatste boek Hem teekende, den vijand zou verslaan niet
door uiterlijke wapenen, doch door het woord van zijn
mond, en dat Hij Jeruzalem zou zuiveren — was niet met
een tempelreininging de handel van onzen Heiland afge-
sloten?

Zeker, zij wisten het, en zij kenden die nieuwere psal-
men gelijk de oudere. Maar zij hadden ze zóó gelezen: al
die glorieuze dingen zouden komen nadat de vijand (het
Beest) was overweldigd. En dus: nadat de „sleutels" van
Rome's poorten waren overgegaan in zijn handen. Eerst
moest „die groote stad" weg; dan pas zouden de volkeren
komen zien de glorie van den Messias. Dat zal dan zijn
de verheerlijking van zijn Naam. De sleutel, dat is bij
Christus: de kennis. De sleutel, dat is bij de Joden: de
macht. En zóó, met macht-zonder „kennis" (iets anders
dan: intellect) krjgt men: slechte priesters.

Toen Christus zelf verklaard had, dat de verheerlijking
van Gods Naam (gelijk van den zijnen), ook tegenover
belangstellende heidenen (Joh. 12) alleen geschieden kon
in en door zijn priesterlijken dood (het stervende tarwe-
graan, dat, ontbonden, vruchten geeft), den dood van
brood, dat zelf gekauwd wordt, opdat de eter leve (Joh.
6), toen hadden zij daartegenover „neen" gezegd. Wie
Rome niet verslaan kan, die moge door Rome vergaan.
Pilatus, „Kittier", kruis Hem! Wie Rome's zwaard niet
neemt, moge door Rome's zwaard vergaan. Neem weg,
zók een „Messias", neem weg. Het is dus zinvol, dat de
„slechte" priester, Kafafas, den eenigen Hoogepriester
— tevens Leeraar der gerechtigheid — uitlevert aan Ro-
me, met verzoek, dat de overheid met den zwaarde uit-
roeie deze ketterij: een messias in athenie, een verheer-
lijkte in inanitie.

Zóó volstrekt zijn deze „slechte priesters" vervreemd
van de „leer" omtrent den priesterlijken messias-dood,
dat ze bij voorbaat uit het feit van de fysieke banden
van den Messias concluderen tot de onmogelijkheid van
zijn Messiaschap. Ze staan er zóó onder: kan hij het
beest van Rome niet den bek openheuren, als een an-
dere Simson, dan mogen zij hem wel voor den bek van
het Beest werpen: geen enkele bevoegdheid zal dit tim-
mervanskind snel wegrukken tot God-en-zijn-troon (vgl.
Openb. 12). Een Simson, die geen leeuwenbekken scheurt,
dien levere men vrij aan de Filistijnen uit — gauw naar
den procurator — 't kan nog vóór den sabbath!

Dat is de status van het priesterschap van Israël in

de volheid-van-den-tijd: de Messias moet het Beest van
Rome verslaan, en anders zal zijn volk nog wel met de
„Kittiers" uit Habakkuk pacteeren. 't Verslaan van Rome
is een machtskwastie geworden; een succesnummer van
den grooten Wonderdoener-van-de-toekomst. Maar het
„haten" van Rome, als Kittiers-corpus, en het „geestelijk
onderscheiden" van het Beest, dat is bij de slechte prie-
sters uit de volheid des tijds niet meer aan de orde. 1 Cor.
2:14 en 15 kan door hen niet geschreven worden.

Want in den grond der zaak is hier een niet meer
kennen willen van het profetisch Woord, de slechte prie-
ster gaf den Leeraar der gerechtigheid zijn conge. Israëls
priesters kunnen niet met den Priester-Koning klaar kom-
men, en leveren den waren koning aan Rome, dat ze zelf
haten, uit, omdat ze den Leeraar der gerechtigheid niet
meer kennen.

De Priester-Koning wordt alleen bij het licht van den
Leeraar, die Hij zelf is, onderkend: wie met den Leeraar-
der-gerechtigheid niet klaar wil komen, die kan noch zijn
waren priester, noch zijn waren koning kennen. Wie den
Leeraar-der-gerechtigheid niet hoort, die kan niets meer
geestelijk onderscheiden. Geen „Kittier", geen Israëliet.
Geen David en geen Salomo. Geen Messias en geen Caesar.
Hij heeft den sleutel, dat is de kennis, weggenomen. Hij
kan een eereprijs krijgen in de races: beste paarden, heel-
emaal niet blind. Maar hij is een slechte rijder op het
paard, dat draven kan: een slechte leerling van den Lee-
raar der gerechtigheid.

Vind je ook niet, dat er toch wel mooie dingen staan in
dat „sectarisch document"? Als de daar getrokken lijn
gevolgd was, dan was Israël nooit de „secte" geworden,
die het op Goeden Vrijdag is geworden. Ze waren dan
op Pinksterdag gebleven in de kerk.

Laat je nooit wijs maken, dat een priester alles is, een
leeraar niks. Want „kennis" is in den bijbel: levensgave.
Wij zijn een goede priester worden? Draag dan de goede
leer verder. Wie den sleutel wegneemt, die verpest het
heele huis. De sleutel is: de kennis, die zelf leven is.
Wees gewaarschuwd, amice, door je vriend en broeder

ADOLPHUS VENATOR.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Voor den wezenlijken Europeaan, den Europeeschen
geest, geldt wat de Fransche staatsman, Tardieu, de
rechterhand van Clemenceau, vlak na den eersten
wereldoorlog schreef in zijn boek: „Amerika en wij":
wij hier in Europa leven uit de antieke Grieksche we-
reld. Gij in Amerika weet nog dat gij uw levensbron
vond in den Bijbel. Wij moesten toen zeggen: was het
laatste maar zóó.

Deze Europeaan beleed feitelijk: de zaligheid is uit
den Griek, zooals hij zich dien dan verbeeldde.

Natuurlijk was het hem niet meer mogelijk volko-
men heidensch te worden. Dat kan voor geen volk,
geen werelddeel, waar eens het Woord Gods werd
gepredikt en de Kerk des Heeren dat Woord mocht
verkondigen.

Ik hoorde onlangs vertellen van een dokter, die tot
een vrome patiënte zei: ik ben een heiden. Zij an-
woordde: dat kunt U niet zijn, dokter; U is een god-
delooze.

Wat dit zeggen wil werd duidelijk gedemonstreerd
toen enkele leden, die er prijs op stellen christenen te
heeten, in de eerste vergadering van den Raad van
Straatsburg voorstelden om den arbeid in te zetten
met een oogenblik van stilte, om hen tot stil gebed
in staat te stellen. Het werd door den voorzitter, den
atheïst Herriot, met ijzige kalmte voorbijgaan; hij
hoorde het niet en de vergadering volgde hem daarin.
Dat is het nihilisme, dat Nietzsche voorspelde, toen
hij in zijn „Zarathustra" schreef, dat God dood is, en
waarop de wijsgeer Jaspers doelde, toen hij zei: toen
Nietzsche dit had gezegd, was het zóó.

Maar dan volgt ook allengs de werkelijkheid van
dien Griek.

Nietzsche sprak de waarheid, toen hij het waan-
denkbeeld van den beschaafden, nobelen, humanen
Griek weersprak.

Geloof men werkelijk, zoo zegt hij in zijn „Wille
zur Macht" (429) dat deze kleine Grieksche vrijste-
den, die zich van woede en ijverzucht gaarne opgevre-
ten hadden, door humane, rechtschapen beginselen ge-
leid werden?

Wie nu het onlangs verschenen werk van Kathleen
Freeman: „Greek City States" las, weet hoe waar
dit is.

Het beeld dat men zich vormde van de heidensche
Grieksche samenleving was algeheel valsch. Zoowel
wat het staats- als wat het maatschappelijk leven
betreft.

Friedell, een echt moderne geest, zegt: de Griek-
sche democratie was een zóó groote onderdrukking,
dat de mensch van onzen tijd het er niet zou hebben
uitgehouden. Zoo verschrikkelijk was het leven daar.

Dit is echter deels teveel gezegd, want hij voegt er
bij, dat men er iets van zou ondervinden, als men leven
moest onder de Russische jacobijnen van thans. Na
dit zeggen heeft een groot deel van Europa de demo-
cratie van Hitler leeren kennen. Nu kunnen ook wij
het ons indenken, hoe ook die schoone tijd van Pericles
is geweest.

Een leven in weelde en grootsche openbaring van
kunst en wetenschap. Ja — bij een kleine bovenlaag,
Van die bovenlaag, van welke ook Handelingen 17:21
ons verhaalt, en dat was dan nog het minst slechte
deel, dat zijn tijd besteedde in niets anders dan om
wat nieuws te hooren.

Weten wij niet, hoe ook de nationalistische leiders
pronkten met hun grootsche werken, hoe het de trots
van Mussolini was, dat de treinen in Italië alle precies
op tijd aankwamen, hoe Moskou roemt op zijn onder-
grondsche baan, en hoe in elk van deze regimes het
volk gedwongen wordt tot grootsche manifestaties van
eenheid en zelfs van vreugd?

Dit alles gaat vergezeld van een verdrukking die
een mensch dol zou maken.

Dan speelt de Uebermensch zijn brutale rol, terwijl
hij zijn volk het slot op den mond legt en elke tegen-
spraak met den dood of erger straft.

Er is, zegt Friedell, nimmer een Grieksche humani-
teit geweest — en dit nadat hij de zedelijke verdorven-
heid van het heidensche leven heeft geteekend — en
hij acht 't een pikante ironie der cultuurgeschiedenis
dat de eerste modernen, die op de antieken teruggre-
pen, zich humanisten noemden, en dat men tegen-
woordig nog de studiën, die zich met de oudheid
bezig houden teekent als humaniora — het mensche-
lijke.

In waarheid heerschten er in Griekenland zeden van
zoo duivelschen aard, dat dit zelfs de afschuw van de
barbaren wekte.

Wat het staatsleven betreft stemt hij in zijn oordeel
overeen met wat Fustel de Coulanges vertelt van den
toestand in de antieke staatsstad — de „polis" —
kern van het Grieksche leven —, waarin de mensch
algeheel onder den „staat", zijn eigen afgod, was ge-
raakt, precies zoo, als nu ons voorland is, als socialis-
me en communisme de consequenties kunnen trekken
van hun theorieën.

En nu zal ik maar zwijgen van de wijze, waarop
Plato zelfs de opvoeding der jeugd wilde inrichten.

Nietzsche nu wees den raad van Delphi, de maat in
de goddeloosheid, af, en greep terug naar den tijd
vóór Socrates en Plato, die het Grieksche leven maar
hadden bedorven, naar hij meende.

Plato noemt hij ergens „ein grosser Cagliostro".
Men weet, een handigen bedrieger uit de dagen der
Fransche revolutie. Socrates heet een ergerlijke deug-
denprediker. Hij was trouwens ook leelijk, en zou daar-
om wel geen Griek zijn geweest. De sophisten, dat
waren echte Grieken, terwijl Socrates en Plato door
hem geteekend werden als „Juden, oder ich weiss nicht
was". Zou men die Sophisten ook al tot „Ehrenmän-
nern und Moralstandarten erheben?" Hun eere was,
dat zij geen zwendel dreven met groote woorden.

Wij moeten, dus Nietzsche, tot de ondeugden der
Grieken terug en die niet sublimeren. Daar, bij den
dienst van Dionysos of Bacchus, den god van den wijn
en van de vreeselijke orgieën (die bij herleving, onder
de Romeinen, de overheden zoo verschrikten), en naar
de wreedheden en mysteriëndiensten; daar vindt gij
het groote en heerlijke voorbeeld, dat Europa redden
kan. Daar leefde de mensch het best in dronkenschap
naar zijn dierlijke instincten, gaf hij zich over aan de
natuur, zooals de Aziaten dat konden in den dienst
van Baäl en Astarte.

En dan verheerlijkte hij den grooten Heraclites van
Epheze, den wijsgeer naar zijn hart, met zijn verach-
ting voor de massa, en den lof voor den grooten mensch,
die leeft naar zijn zin en voor niets terugdeinst, om
te grijpen wat zijn macht kan dienen. God is dood. De
Uebermensch leve. Het blonde beest.

Dit was dan voor Nietzsche het kwaad, dat Plato
en Socrates, maar veel erger nog de Christus der
Schriften, brachten over die in wilden roes, naar hun
dierlijke instincten levende Grieken, dat wijsheid en
klarheid van denken en logica en matigheid als me-
dicijn werden gepredikt tegen die echte natuurlijkheden
vop den ouden Griek, zijn wildheid en anarchie der
instincten, zijn macht en dat uitleven van zijn natuur-
lijke begeerten en driften. Noemt men dat decadentie?
riep Nietzsche uit. Men spreekt van geluk, als het
doel van het leven, van het heil der ziel enz. Maar ik
noem het moralisme het gevaar. De Griek was niet
gelukkig. Hij kende het lijden, maar hij onderging dit
niet als die laffe christenen. Hij aanvaardde het; hij
durfde het aan; hij was er trotsch op, want zóó werd
hij eerst recht mensch. Zie Heraclites het niet: zijn
bestaan, dat is het kwaad?

Thans vernemen wij hetzelfde bij de moderne wijs-
geeren als Heidegger en Sartre.

Wijzigingen Handboek 1950

(Om tijd en onnoodige moeite te besparen, verzoekt
de Redactie berichtjes voor deze rubriek rechtstreeks
naar de administratie in Goes te zenden.)

Blz. 8 SAPPEMEER. Adres diaconie: J. Kruijer, Noord-
broeksterstr. 33. Tel. K 5980-2553.

Blz. 29 HLIJEN. Adres kerkeraad: A. Alkema, Laag-
halen, post Hooghalen.

Blz. 38 BERGENTHEIM. Adres kerkeraad: K. Gunnink,
C 152.

Blz. 90 ZAAMSLAG. Adres kerkeraad: A. van Overbeke,
Axelschestraat A 134 D.

Blz. 121 WAARHEID EN RECHT en WEDERKEER,
prekenseries, opgegeven.

Hiervoor in de plaats:
„Waarheid en Recht" (waarin opgenomen: „We-
derkeer"), wekelijksche prekenserie, onder re-
dactie van Ds D. van Dijk, Ds B. Jongeling, Ds
H. Meulink en Ds D. K. Wielenga.

Uitgeefster (tevens Redactie- en Administratie-
adres): Hendrik de Cockstichting, Stadhouders-
laan 25a, Groningen.